

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН РОМСКИ ЕЗИК ЗА IV КЛАС ИЛИ ЗА ЧЕТВЪРТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ

(ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ И/ИЛИ ФАКУЛТАТИВНИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебният предмет майчин ромски език в IV клас или през четвъртата година на обучение има комплексен характер, който се изразява в изучаване чрез вътрешнопредметни връзки. В резултат на обучението в края на IV клас или на четвъртата година на обучение от ученика се очаква да притежава езикови и литературни компетентности, които са в основата на функционалната грамотност и са необходими за по-нататъшното обучение и учене през целия живот.

Учебната програма за IV клас или за четвъртата година на обучение реализира основни цели на обучението по майчин език, свързани с:

- усъвършенстване уменията на учениците да говорят и пишат книжовно, да четат и слушат с разбиране, да общуват резултатно;
- задълбочаване на знанията за строежа на езика и езиковите и речевите единици, за някои правоговорни, правописни, пунктуационни и граматически норми;
- усъвършенстване уменията за четене, възприемане и интерпретация на кратки по обем и достъпни като съдържание значими произведения от ромската и световната класика в литературата и фолклора за деца;
- обогатяване на знания, умения и отношения, свързани с нравствени и естетически ценности;
- усъвършенстване на комуникативно-речевите умения за създаване на собствен текст;
- развитие на личностните качества, познавателните интереси и творческите способности на учениците.

Учебното съдържание, определено с учебната програма за IV клас или за четвърта година на обучение, включва знания от различни дялове на езика – фонетика, морфология, синтаксис, лексикология и лексикография, частите на речта (числително име, определителен член, степенуване на прилагателно име, време на глагола – сегашно, минало и бъдеще), видовете изречения по състав (просто и сложно), частите на простото изречение (сказуемо), редактирането.

Знанията за литературата се отнасят до: определени жанрови проявления от литературата и фолклора за деца (легенда), някои фигури на речта (олицетворение), видове текст (диалог, монолог), автор на литературно произведение. Продължава усъвършенстването на читателската, литературната и езиковата култура, както и на уменията за учене.

Съществена особеност на учебната програма е структурираният контекст, който предполага методическа свобода при подбора на методи и средства за постигане на очакваните резултати. Формирането на знания, умения и отношения се осъществява на емпирико-описателно равнище с опора на сетивния опит и с приоритет на практически значимото знание. Както и в предходните класове, въвеждането на нови понятия в IV клас или през четвъртата година на обучение се осъществява на емпирико-описателно равнище с опора на сетивния опит и с приоритет на практически значимото знание.

Прилагането на програмата в конкретна образователна среда предполага търсене на гъвкави функционални решения за преподаване, учене, оценяване, съобразени с възможностите и образователните потребности на учениците.

Тази учебна програма осигурява възможност за изучаване на учебния предмет *майчин език* в зависимост от годината на обучение за ученици извън IV клас при условията на Закона за предучилищното и училищното образование.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови знания
<p>I. ТОВА СЪМ АЗ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моето здраве. Части на тялото • Аз и моите приятели – външен вид, характер • Характер (основни понятия) • Емоционални състояния 	<p>СЛУШАНЕ</p> <p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да разбира общо съдържание на кратък текст с обем до 80 думи по изучаваните тематични области, като се говори ясно, със стандартно произношение и характерна за езика интонация; • Да разбира елементарни полезни подробности от съдържанието на текст с обем до 80 думи по изучаваните тематични области, като се говори ясно, със стандартно произношение и характерна за езика интонация; • Да се ориентира в пространството, времето и числата до 1000. • Да слуша съсредоточено; разбира несложни текстове на ромски език, записани на аудио/видео носители; • Да слуша и изпълнява песни на ромски по определени теми. 	<ul style="list-style-type: none"> • Местоимения – лични, показателни, притежателни • Съществителни имена – собствени, нарицателни, умалителни • Прилагателно име • Числителни имена – бройни, редни • Съобщително изречение • Въпросително изречение • Възклицателно изречение • Определителен член • Частица за степенуване • Глагол
<p>II. ТОВА Е МОЯТ СВЯТ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моят дом – помещения и мебели • Моето училище – учебни предмети, длъжности, дни на седмицата, числата до 1000 • Моята улица, град, родина, отечество • В магазина 	<p>ЧЕТЕНЕ</p> <p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да разбира общото съдържание на онагледен кратък текст с обем до 80 думи, отговарящ на тематичните области; • Да чете и рецитира стихотворения; • Спазва ударението и паузите при четене; • Да разбира текст на картички, кратки електронни съобщения и лични писма; • Да разбира кратка и несложна информация, като в повечето случаи тя е онагледена; 	
<p>III. АЗ ОПОЗНАВАМ И ОПАЗВАМ ПРИРОДАТА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Животните, растенията и тяхната среда 		

<ul style="list-style-type: none"> • Аз опазвам природата • Годишни сезони, месеци 		
<p>IV. АЗ ОПОЗНАВАМ СВЕТА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Празници, типични за ромите • Моята ваканция • Моите интереси и хоби • Транспортни средства 	<ul style="list-style-type: none"> • Да разбира несложни съобщения, указания и информация от учебника/учебната тетрадка; • Може да чете на глас или наум допълнителен художествен текст и да се ориентира в съдържанието му; • Може да прочете репликите на героя, чиято роля е избрал или авторската реч, ако е избрал да бъде четец. <p>ГОВОРЕНЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сегашно, минало и бъдеще време на глагола • Спомагателен глагол СЪМ <p>Речеви етикет: поздрав, обръщение, представяне, запознаване, сбогуване, извинение,</p>
<p>V. ЛИТЕРАТУРА, ФОЛКЛОР И ТРАДИЦИИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приказки • Басни • Стихотворения <p>В определени уроци да има елементи и/или рубрика за културата на ромите, както и интегрирани въпроси и теми от областта на гражданското образование и устойчивото развитие. Да има активно приложение на информационните технологии в урочната дейност. Изкуствата и</p>	<p>При диалогична реч Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да води разговор по изучаваните тематични области, като задава и отговаря на въпроси; • Да говори по изучаваните тематични области, макар и бавно, с дълги паузи, с произношение и интонация, ненарушаващи разбирането; • Да изразява желанието си, конкретни свои потребности, емоции и чувства; • Да се включва в ролеви игри и ситуативни диалози; • Да използва форми на вежливост; • Да включва в разговора си елементи от речевия етикет; • Да се включва в отбелязването на годишнини по определен повод; • Да разграничава и употребява спомагателния глагол СЪМ в сегашно, минало и бъдеще време; • Да използва сегашно, минало и бъдеще време; • Да изказва благопожелания, свързани с празници и обичаи. <p>При монологична реч Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да говори, макар и с паузи, по изучаваните тематични области; • Да разказва всекидневните си дейности и за своите непосредствени планове и преживявания; 	<p>съгласие/несъгласие, благодарност, молба, покана, поздравление и пожелания за празници</p>

<p>технологиите да са представени в дейностите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Да описва предмети и явления, хора, животни, обстановка; • Да произнася правилно звуковете на ромски език; • Да рецитира стихотворения, да отгатва гатанки, да изпълнява песни на ромски език. <p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Може да разграничава гласни и съгласни звукове; • Разпознава печатни и ръкописни букви; • Умее да употребява свободно и правилно в речта си съществителни собствени и нарицателни имена, умалително съществително, единствено и множествено число, определителен член, местоимения и числителни имена; • Може да разграничава и да употребява правилно прилагателни имена и да ги степенува; • Може да преразказва устно епизод или кратка приказка, разказ, басня като спазва последователността в развитието на действието; • Може да разказва по картина или серия от картини. <p>ПИСАНЕ</p> <p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да пренася правилно части от думи; • Да пише графически правилно и четливо; • Да пише правилно под диктовка; • Да преписва точно кратък текст; • Да попълва личните си данни във формуляр или въпросник; • Да пише кратко лично писмо/електронно съобщение с обем до 30 думи; • Може да разграничава и употребява адекватно в писмената си реч думите според значението им; • Да пише кратък текст с обем до 60 думи по изучаваните тематични области, като използва елементарни стандартни изрази и опори, включително речник; 	
---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Да конструира думи, изрази и изречения; • Употребява уместно главни букви; • Да пише правилно думи с правописни особености; • Може да разграничава и употребява правилно съобщителни, въпросителни и възклицателни изречения, единствено и множествено число, прилагателни, местоимения и числителни имена; • Да разграничава и да пише правилно глаголите в първо, второ и трето лице единствено и множествено число в сегашно и минало време, като спазва правилата на правопис; • Да използва правописен речник; • Да използва правилно някои основни препинателни знаци; • Оформя графически правилно началото и края на изречението; • С помощта на учителя да открива синоними и антоними и да определя значението им; • Да преразказва писмено кратки и достъпни за възрастта литературни и фолклорни произведения; • Да предаде в писмена форма чута история. <p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да състави и напише поздравителна картичка по определен повод; • Да направи писмено описание на себе си, семейството и приятелите; • Да изразява предпочитания; • Да преработва, да редактира текст, като внася промени в него. 	
--	--	--

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в IV клас или през четвъртата година на обучение в избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове – 68.

Препоръчително разпределение на учебните часове

За нови знания	50%
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	50%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

В началото на учебната година се организира тестово изпитване за установяване на входното ниво, а в края на учебната година на изходното ниво. Напредъкът на всеки ученик се проследява въз основа на писмени и устни форми на проверка. Оценка на самостоятелните писмени работи, които са изпълнени в рамките на един учебен час, се извършва по предварително установени критерии за оценка.

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участия в работа в клас	минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	минимум 1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Обучението се осъществява чрез:

- Личностно-ориентирано обучение, което позволява индивидуализиран и диференциран подход;
- Формиране на базова култура на личността: нравствена, естетическа, физическа, култура на труда и на общуването;
- Развиване на творчески умения и независимо мислене;
- Изграждане на положително отношение към изучаването на ромски език, култура, бит и традиции;
- Изграждане на нагласа за межкултурно общуване, развиване на толерантност и интерес към други култури и модели на поведение.

Обучението по майчин език подпомага формирането на ключови компетентности в съответствие с възрастовите психофизиологически особености на учениците.

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	Осъзнаване на езика като средство на общуване между хората.
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите</i>	Определяне броя на звуковете и буквите в думите, на думите в изречението и на изреченията в текст; използване на геометрични фигури при моделиране на думи; бройни и редни числителни; Разграничаване на единствено и множествено число на съществителните имена и глаголите; Познание за процеси в природата; знания за родно място; годишни времена; опазване на природата и околната среда.
<i>Дигитална компетентност</i>	Използване на електронни средства.

<p><i>Умения за учене</i></p>	<p>Преобразуване на изречения; рецитиране на стихотворения; четене наум и на глас на художествен текст; участие в диалог по конкретна тема с опора на художествен текст, илюстрация и др.; изобразителни дейности (в екип и индивидуални) – илюстриране, изработване и надписване на картички. Несложни, краткосрочни проектни дейности (в екип и индивидуални), сценарийни (подготовка на извънкласни програми), театрално-игрови дейности (в екип и индивидуални) – танцови движения, мимики и жестове, сценки, драматизации и др. Връзка с всички учебни предмети.</p>
<p><i>Социални и граждански компетентности</i></p>	<p>Изпълнение на различни роли в общуването – на слушащ и на говорещ. Работа в групи, съвместни проекти, общуване със съученици и учител, изразяване и разбиране на различни гледни точки. Връзка с всички учебни предмети.</p>
<p><i>Инициативност и предприемачество</i></p>	<p>Дейности в група, изпълняване на задачи за планиране на времето, представяне на собствени идеи. Връзка с учебен предмет технологии и предприемачество.</p>
<p><i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i></p>	<p>Дейности за опознаване на собствената култура в контекста на световното културно наследство, като ученикът активно участва в дейности (тържества, празници и др.), посветени на България. Връзка с учебните предмети музика и изобразително изкуство.</p>
<p><i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</i></p>	<p>Дейности, формиращи навици за водене на здравословен начин на живот при съответните теми в обучението по ромски език. Връзка с учебните предмети околна среда, музика и физическо възпитание и спорт.</p>

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.